

**Sprawozdanie z realizacji studenckich praktyk zawodowych
przez studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia
kierunków: Ekonomia, Zarządzanie oraz Turystyka i rekreacja
w roku akademickim 2012/2013**

Opracowanie: dr Iwona Majchrzak
Opiekun praktyk zawodowych w roku akademickim 2012/2013

Szczecin, 30.09.2013

Wprowadzenie

Na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie praktyki zawodowe są integralnym elementem kształcenia na studiach pierwszego stopnia kierunków: Ekonomia, Zarządzanie oraz Turystyka i rekreacja.

Zasady realizacji i tryb zaliczania praktyk zawodowych w roku akademickim 2012/2013 szczegółowo określała Uchwała nr 52/2012 Rady Wydziału Ekonomicznego z dnia 23 listopada 2012 r. w sprawie określania zasad i trybu zaliczania praktyk zawodowych wynikających z planów studiów i programów nauczania.

Podstawowym celem studenckich praktyk zawodowych realizowanych przez studentów Wydziału Ekonomicznego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w roku akademickim 2012/2013 było nabycie wiedzy i umiejętności praktycznych uzupełniających i pogłębiających wiedzę uzyskaną przez studentów w toku zajęć dydaktycznych. Realizacja praktyk miała też na celu stworzenie możliwości potwierdzenia i rozwoju kompetencji zawodowych studentów uzyskanych w ramach wybranego kierunku kształcenia i/lub specjalności, a także ukształtowanie postaw wobec potencjalnych pracodawców i współpracowników.

Studenci Wydziału Ekonomicznego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w roku akademickim 2012/2013 mogli realizować praktyki zawodowe po I lub II roku studiów, jednak warunkiem zaliczenia 4 semestru studiów była zrealizowana i zaliczona praktyka zawodowa.

Studenci studiów pierwszego stopnia kierunków: Ekonomia i Zarządzania byli zobowiązani do odbycia praktyki zawodowej trwającej nie krócej niż 3 tygodnie, tj. 15 dni roboczych, czyli 120 godzin, natomiast studenci kierunku Turystyka i rekreacja – praktyk trwających nie krócej niż 4 tygodnie, tj. 20 dni roboczych, czyli 160 godzin.

Praktyki zawodowe mogły być realizowane w wybranej przez studenta albo wskazanej przez opiekuna praktyk jednostce gospodarczej lub instytucji, w kraju lub za granicą. Warunkiem skierowania studenta na praktykę do danego przedsiębiorstwa lub instytucji była pewność, iż będzie on miał szansę osiągnąć zakładane dla danego kierunku studiów efekty kształcenia określone w programie praktyk.

Przed skierowaniem studentów na praktykę zawodową z zakładami pracy były podpisywane indywidualne lub grupowe umowy.

W roku akademickim 2012/2013 studenckie praktyki zawodowe obowiązkowo musiało odbyć 169 studentów II roku kierunków: Ekonomia i Zarządzanie. Ponadto na zasadzie dobrowolności do realizacji praktyk mogli przystąpić studenci I roku wszystkich kierunków studiów.

Rozliczenie i zaliczenie praktyki zawodowej odbywało się przez opiekuna praktyk po uprzednim przeprowadzeniu rozmowy ze studentem oraz przedłożeniu przez niego potwierdzenia odbycia praktyki i dziennika praktyk, w którym opisane były zadania wykonywane przez studenta w trakcie praktyki i odpowiadające im efekty kształcenia zgodnie z programem praktyk dla danego kierunku studiów.

Przedmiotem weryfikacji były wiedza, umiejętności oraz kompetencje personalne i społeczne uzyskane przez praktykantów podczas praktyk zawodowych. Analiza przedkładanych dzienników praktyk wykazała, że w wielu przypadkach treści w nich zawarte były przedstawiane bardzo syntetycznie i charakteryzował je duży stopień uogólnienia treści. Podstawę do zaliczenia praktyk stanowiły wówczas szczegółowe pytania zadawane podczas rozmowy zaliczeniowej.

W trakcie rozmowy ustnej studenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii na temat zrealizowanych praktyk, zdobytych umiejętności i doświadczeń oraz oczekiwań pracodawców w stosunku do pracowników.

W roku akademickim 2012/2013 na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie istniała również możliwość zaliczenia na poczet praktyk kompetencji zawodowych nabytych przez studentów podczas pracy i staży zawodowych, prowadzenia działalności gospodarczej lub udziału w obozach i badaniach naukowych. Z tej możliwości skorzystało 26 studentów.

Ogólna charakterystyka przebiegu praktyk w roku akademickim 2012/2013

W roku akademickim 2012/2013 w grupie studentów I i II roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kierunków: Ekonomia, Zarządzanie oraz Turystyka i rekreacja studenckie praktyki zawodowe zrealizowało/zaliczyło¹ 175 studentów, w tym (por. tabela 1):

- 82 studentów studiów stacjonarnych kierunku ekonomia,
- 58 studentów studiów stacjonarnych kierunku zarządzanie,
- 8 studentów studiów stacjonarnych kierunku turystyka i rekreacja,
- 27 studentów studiów niestacjonarnych kierunku ekonomia.

---

¹ Zaliczenie praktyki odnosi się zarówno do studentów, którzy realizowali ją jako studencką praktykę zawodową, jak i studentów, którym zostały uznane kompetencje zawodowe nabyte w innych formach praktyk.

Tabela 1. Dane ogólne dotyczące praktyk zawodowych studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie w roku akademickim 2012/2013

Wyszczególnienie	Rok	Studia stacjonarne			Studia niestacjonarne
		Kierunek			
		Ekonomia	Zarządzanie	Turystyka i rekreacja	Ekonomia
Liczba studentów, którzy odbyli praktykę zawodową w roku akademickim 2012/2013	I	9	9	8	0
	II	67	45	0	11
Liczba studentów, którzy uzyskali zaliczenie na podstawie udokumentowania kompetencji zawodowych	I	0	0	0	0
	II	6	4	0	16

Zródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tabeli 1, w roku akademickim 2012/2013 w sumie 10 studentów studiów stacjonarnych i 16 studentów studiów niestacjonarnych uzyskało zaliczenie praktyk zawodowych na podstawie udokumentowania posiadanych kompetencji zawodowych. Podstawą uznania posiadanych przez studenta kompetencji zawodowych była prowadzona przez studenta działalność gospodarcza lub wykonywana praca zarobkowa gwarantujące osiągnięcie odpowiednich dla danego kierunku studiów efektów kształcenia określonych w programie praktyk.

Z uwagi na niereprezentatywność grupy studentów studiów niestacjonarnych dalsza analiza będzie dotyczyła studentów studiów stacjonarnych.

W roku akademickim 2012/2013 w większości studenci realizowali praktyki zawodowe w czasie letnich wakacji. W uzasadnionych przypadkach na wniosek studenta Dziekan wyrażał zgodę na realizację praktyk w innym okresie, tj. w trakcie roku akademickiego, jednakże w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych.

Analiza dokumentacji praktyk i ich przebiegu wykazała, że w roku akademickim 2012/2013 studenci kierunków: Ekonomia, Zarządzanie oraz Turystyka i rekreacja realizowali praktyki w przedsiębiorstwach i instytucjach umożliwiających realizację celów i efektów kształcenia założonych w ogólnym programie studiów i porogramach praktyk. Studenci odbywali praktyki w przedsiębiorstwach prowadzących różnego rodzaju działalność gospodarczą, podmiotach nieprowadzących działalności gospodarczej oraz jednostkach sektora finansów publicznych. W szczególności studenci odbywali praktyki w:

- a) podmiotach zajmujących się działalnością w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami oraz podmiotach zajmujących się zarządzaniem (administrowaniem) nieruchomościami – 8% studentów kierunku ekonomia i 24% studentów kierunku zarządzanie,
- b) biurach zajmujących się usługowym prowadzeniem ksiąg podatkowych i rachunkowych – 18% studentów kierunku ekonomia i 13% studentów kierunku zarządzanie,

- c) instytucjach finansowych, w tym w bankach – 8% studentów kierunku ekonomia i 7% studentów kierunku zarządzanie,
- d) firmach świadczących usługi transportowe i spedycyjne - 3% studentów kierunku ekonomia i 2% studentów kierunku zarządzanie,
- e) różnych wydziałach i referatach jednostek samorządu terytorialnego, urzędów administracji rządowej, w agencjach rządowych – 34% studentów kierunku ekonomia i 24% studentów kierunku zarządzanie,
- f) podmiotach gospodarki turystycznej, w tym biurach podróży, sanatoriach, uzdrowiskach, ośrodkach wypoczynkowych i kolonijnych, placówkach usług hotelarsko-gastronomicznych, gospodarstwach agroturystycznych, punktach informacji turystycznej – 1% studentów kierunku ekonomia i 2% studentów kierunku zarządzanie,
- g) innych podmiotach różnych branż, w tym firmach usługowych (agencje celne, zatrudnienia, energetyczne), produkcyjnych, handlowych po 28% studentów kierunku ekonomia i zarządzanie.

Wszyscy studenci kierunku Turystyka i rekreacja realizowali praktyki zawodowe w podmiotach gospodarki turystycznej, w tym:

- w placówkach usług hotelarsko-gastronomicznych – 88% studentów,
- w biurach podróży i punktach informacji turystycznej – 12% studentów.

Należy podkreślić, iż w roku akademickim 2012/2013 czterech studentów odbyło praktyki ponadprogramowe. Wśród tych studentów było po dwóch studentów z II i III roku kierunków Ekonomia i Zarządzanie.

Analizując miejsca odbywania praktyk należy stwierdzić, że studenci, co do zasady, realizowali praktyki zawodowe w pobliżu swojego miejsca zamieszkania lub bezpośrednio w Szczecinie. Kilko studentów realizowało praktykę w innych miejscowościach w Polsce oraz jeden poza granicami kraju. Strukturę studentów ze względu na miejsce odbywania praktyk przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Struktura procentowa studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie w roku akademickim 2012/2013 ze względu na miejsce odbywania praktyk

Kierunek	Rok	Miejsce odbywania praktyk				
		Szczecin	województwo			poza granicami kraju
			zachodnio-pomorskie	lubuskie	inne	
Ekonomia	I	44	56	0	0	0
	II	22	75	1	1	1
Zarządzanie	I	11	89	0	0	0
	II	67	33	0	0	0
Turystyka i rekreacja	I	50	25	0	25	0

Źródło: opracowanie własne.

Studenci z reguły odbywali praktyki zgodnie z realizowanymi specjalnościami studiów. Zgodność wyboru miejsca praktyki ze specjalnością studiów należy stwierdzić w 76% studentów. Należy zatem uznać, że praktyka umożliwiła studentom zweryfikować poglądy na temat zawodu/miejsca pracy i oczekiwań względem przyszłej pracy zawodowej.

Oceniając efekty kształcenia uzyskane podczas realizacji praktyk zawodowych (na podstawie przeprowadzonych rozmów ze studentem oraz analizy dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych) należy stwierdzić, że praktyki umożliwiły:

1. Poznanie zasad funkcjonowania zakładu pracy (struktury organizacyjnej, struktury zarządzania, powiązań między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorstwa i powiązań między przedsiębiorstwem a podmiotami zewnętrznymi itp.).
2. Nabycie wiedzy o przebiegu procesów gospodarczych w przedsiębiorstwie.
3. Nabycie umiejętności pracy zespołowej i zachowań organizacyjnych (dyscyplina, hierarchia), umiejętności komunikacji wewnątrz jednostki i poza nią.
4. Wykształcenie lub udoskonalenie umiejętności z zakresu dokumentacji, ewidencji i sprawozdawczości procesów gospodarczych, w tym odnoszących się do zasobów ludzkich.
5. Rozszerzenie innych umiejętności związanych bezpośrednio ze specjalnością lub kierunkiem studiów.
6. Zweryfikowanie wiedzy teoretycznej i umiejętności nabytych w toku studiów.

Stopień uzyskania wskazanych efektów kształcenia był zróżnicowany (por. tabela 3), na co wpływ miały zarówno miejsce praktyk (zakład pracy), jak i inne czynniki, np. koniunktura, okres odbywania praktyki, podejście pracodawcy do organizacji praktyk.

Tabela 3. Struktura procentowa studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie w roku akademickim 2012/2013 ze względu na uzyskane efekty kształcenia

Kierunek	Rok	bdb	db plus	db	dst plus	dst	brak zaliczenia (ndst)
Ekonomia	I	89	0	11	0	0	0
	II	86	0	7	0	0	7
Zarządzanie	I	100	0	0	0	0	0
	II	73	8	8	0	0	11
Turystyka i rekreacja	I	63	0	37	0	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przeprowadzonej analizy efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i personalnych można stwierdzić, iż spośród studentów I i II roku wszystkich kierunków studiów stacjonarnych pierwszego stopnia zobowiązanych do odbycia praktyk zawodowych w roku akademickim 2012/2013:

1) 82% studentów:

- a) zna i objaśnia zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu, objaśnia przebieg zadań prowadzonych na danym stanowisku pracy,
- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg i skutki, planowało i wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
- c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności, oczekiwań przełożonych i zespołu w którym pracowali;

2) 3% studentów:

- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
  - b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg, wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
  - c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności;
- 3) 8% studentów:
- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego i zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
  - b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk oraz wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
  - c) wykazywało chęć podejmowania i wykonywania powierzonych czynności w zakładzie pracy;
- 4) 7% studentów (odsetek dotyczy tylko i wyłącznie studentów II roku kierunku ekonomia i zarządzanie, na których ciążył obowiązek odbycia praktyk zawodowych w roku akademickim 2012/2013):
- a) nie zna zasad funkcjonowania podmiotu gospodarczego, w którym realizowało praktyki,
  - b) nie odbyło praktyk zawodowych lub nie wykonywało powierzonych czynności wynikających z ramowego programu praktyk,
  - c) nie wykazywało chęci podejmowania i wykonywania powierzanych czynności w zakładzie pracy.

Należy podkreślić, iż część studentów realizujących praktyki zawodowe w roku akademickim 2012/2013 zadeklarowała nawiązanie podczas praktyk kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub podczas zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych. Część respondentów wskazało, że podczas praktyk poznało w szczególności specjalistyczne oprogramowanie komputerowe.

Wnioski

Doświadczenie nabyte w zakresie organizacji praktyk, przeprowadzone rozmowy ze studentami oraz analiza dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych w roku akademickim 2012/2013 przez studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie pozwoliły sformułować następujące wnioski:

1. Praktyki zawodowe umożliwiają studentom nabycie praktycznych umiejętności uzupełniających lub porządkujących wiedzę uzyskaną w toku studiów. Praktyki zawodowe realizowane przez studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie umożliwiają praktyczne poznanie procesów zachodzących w przedsiębiorstwach różnych branż, umożliwiają nabycie umiejętności dokumentowania tych procesów, poznanie i nabycie

umiejętności posługiwania się specjalistycznymi narzędziami informacyjnymi i informatycznymi wspomagającymi realizację zadań statutowych przedsiębiorstw, w tym procesy decyzyjne. Praktyka zawodowa pozwala na formowanie postaw społecznych i personalnych. Podczas praktyki studenci uczą się pracy w zespole, poznają zachowania organizacyjne i kształcą umiejętność organizowania pracy, a także nabywają świadomości własnych ograniczeń w obszarze kompetencji.

2. Praktyki zawodowe niejednokrotnie umożliwiają nawiązanie kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych.
3. W sferze organizacji praktyk należy zwracać szczególną uwagę na wybór zakładu pracy, w którym studenci podejmują praktyki. Powinny to być bowiem jednostki umożliwiające w szerokim zakresie realizację programu praktyk oraz „właściwą” opiekę ze strony zakładowego opiekuna praktyk.
4. Należy zastanowić się nad zasadnością odbywania praktyk zawodowych przez studentów I roku. Studenci po pierwszym roku studiów nie posiadają bowiem odpowiedniej wiedzy teoretycznej i umiejętności. Nie mają oni również sprecyzowanych oczekiwań co do przyszłej pracy zawodowej. Nie zawsze są świadomi własnych ograniczeń w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji. Tym samym niejednokrotnie mogą nie spełniać oczekiwań pracodawców. Ponadto studenci na tym etapie kształcenia nie czują potrzeby nawiązania kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wykorzystanie w różnych sytuacjach.
5. Należy zastanowić się nad zdywersyfikowaniem metod kontroli przebiegu praktyk w trakcie ich odbywania.

Szczecin, 30.09.2013 r.